№ 32 (180) „CHR. DUMKI" zahadam Vilenskaha Starasty skanfiskavany.

№ 33 (181) Vilnia, 20 listapada 1938 h. Hod XI.

Chryścijanskaja DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Hutarka z čytačami

Kataliki-Biełarusy. Chryścijanstva i totalizmy.

U svaim časie my pad zahałoŭkam „Hutarki z čytačami" davali zacikaŭlenym adkazy na ich roznyja pytańni. Pytańniaŭ hetych adnak zvyčajna napływaje mnoha i siarod ich byvajuć nie nastolki važnyja, kab na ŭsie ich možna i treba było davać adkaz. Voś-ža my adkazvajem tolki na pytańni, majučyja hramadzkaje značeńnie, a na pytańni zvyčajnyja, asabistyja i pryvatnyja adkazvajem u „Našaj Pošcie". Na hety raz z cikaviejšych i pavažniejšych pytańniaŭ u redakcyjnaj teččy akazalisia nastupnyja.

A. J. z pad Kamajaŭ: — My Biełarusy jašče ŭsiaho ab sabie nia znajem. My nia znajem svajej historyi, nia znajem i nia čytajem svaich hazet i knižak, nia znajem svaich paetaŭ i svajej litaratury. Ja sam liču siabie Biełarusam, ale ab biełaruskaści badaj ničoha nia znaju. U nas tut usie havorać pabiełarusku, ale ab tym, što jany Biełarusy, nia ŭsie viedajuć. Moładź vučycca ŭ polskich školach, ale svajho jazyka nie zabyvaje. Ja tak-ža skončyŭ siem addziełaŭ polskaj paŭšechnaj škoły, ale svajho jazyka nie zabyŭsia. Jak ja vyras mianie zabrali ŭ vojska. U vojsku zapytali, jakoj ja nacyjanalnaści. Ja adkazaŭ — Biełarus. Z hetkim maim adkazam jany nie zhadžalisia. Ale ničoha nie paradziš. Mnie skazali, što raz ja katalik, dyk užo hetym samym nie Biełarus. Tady ja svajej biełaruskaści nie pakazvaŭ: ale ŭ dušy nia vyrakaŭsia i pačaŭ hetaj spravaj jašče bolš cikavicca. Pryjšoŭšy z vojska, ja daviedaŭsia, što jość biełaruskija hazety, knižki, paety, litaratura, vučonyja ludzi. Ale taho, što mnie ŭbili ŭ hałavu ŭ vojsku, što katalik nia moža być Biełarusam, ja naležna nie mahu zrazumieć i siańnia, a moža heta i sapraŭdy tak? —

Adkaz: — Relihija ab nacyjanalnaści nie rašaje. Kataliki jość Niemcy, Francuzy, Italjancy, Hišpancy, Amerykancy, Anhielcy, Litoŭcy, jość navat kataliki Rasiejcy i šmat inšych. Usie jany vyznajuć adnu katalickuju vieru, choć, jak viedajecie, jany roznyja narody. Taksama i Biełarusy. Praŭda, bolšaść Biełarusaŭ pravasłaŭnych, ale mnoha jość i katalikoŭ.

Adkul-ža jany ŭzialisia? Nadta prosta — na praciahu viakoŭ pryniali katalictva i stalisia katalikami. Najbolš Biełarusaŭ katalikoŭ pajaviłasia z unijataŭ. Jak rasiejski car začaŭ siłaj kasavać uniju, dyk całyja masy Biełarusaŭ, nia chočučy iści ŭ pravasłaŭje, uciakali ŭ łacinstva, u katalictva. Dy i siańnia, jak vy sami viedajecie, časta zdarajucca vypadki, što asabliva pry žanimstvach, starana pravasłaŭnaja pryjmaje katalictva. Słovam, Biełarus katalik jość i vy, i što siabie ličycie Biełarusam, robicie dobra i razumna. Čytajcie biełaruskija hazety i knižki, dyk šmat čaho z ich daviedajeciesia ab Biełarusach novaha i cikavaha. —

A. H. z pad Słonima: — Ja pravasłaŭny Biełarus. „Chryścijanskuju Dumku" čytaju achvotna i ŭvažna. Mnie i mnohim nam tut duža padabajecca, što hetaja hazeta vystupaje praciŭ usiakich totalizmaŭ, ci, jak heta my razumiejem, praciŭ dyktaturaŭ asoby ci partyi. Voś-ža naskolki my hetkaje stanovišča vaša razumiejem adnosna kamunizmu, to nia susim jaho razumiejem adnosna dyktaturaŭ nacyjanalistyčnych. U nas tut pryniata ličyć, što jak chto chryścijanin, to jon i skrajni nacyjanalist. Dyk jak z hetym jość? —

Adkaz: — Duža prosta. Praŭdzivaje chryścijanstva vystupaje praciŭ usiakaha totalizmu, bo ŭsiaki totalizm nie pryznaje čałavieku nijakich pravoŭ asabistych, usiaho čałavieka padparadkavajučy intaresam partyi ci dziaržavy. Tymčasam chryścijanstva baronić dastojnaści asoby čałavieka, svabody jaho sumleńnia i vyšejšaha za dziaržavy, partyi i za čałavieka, prava naturalnaha i Božaha. —

Pryhataŭlajmasia da samaŭradavych vybaraŭ!

Treba nam Biełarusam pryhataŭlacca da vybaraŭ u samaŭrady. Vybary ŭ hramadzkija rady, paśla vybary ŭ vałasnyja i pavietavyja rady, pavodle novaj samaŭradavaj vybarnaj ardynacyi, majuć vialikaje praktyčnaje značeńnie dla našaha biełaruskaha nasielnictva.

Apošnija samaŭradavyja vybary, jakija adbylisia niekalki hadoŭ tamu pavodle staroj vybarnaj ardynacyi, u vyniku svaim, z roznych pryčyn, byli dla biełaruskaha nasielnictva nie karysnyja. Dasiulešnija hramadzkija, vałasnyja i pavietavyja samaŭrady našaha kraju nie zmahli naležna vykanać svajho zadańnia.

Majučy na ŭviecie nadychodziačyja samaŭradyvyja vybary, jakija buduć pravodzicca pavodle novaj vybarnaj ardynacyi, treba adznačyć, što ciapierašni vybarny zakon jošć karyśniejšy dla našaha nasielnictva, asabliva ŭ vybarach hramadzkich radnych.

Adnosna vybaraŭ vałasnych radaŭ novaja vybarnaja ardynacyja mała karyśniejša za staruju—taksama astaŭsia sposab pasrednaści vybaraŭ radnych, tolki z dadatkam sołtysaŭ i padsołtysaŭ u pašyreńni vybarnaha sabrańnia, dy mahčymaści vybaraŭ hetkimi sabrańniami ŭ vałasnych vybarnych vokruhach. Vybary ŭ pavietavyja sojmiki ci pav. rady taksama pasrednyja, tolki z dadatkam pašyreńnia vybarnaj pracedury. Karyśniejšy novy samaŭradavy vybarny zakon dla našaha nasielnictva tym, što nia jošć taki śpiešny, jak staraja vybarnaja ardynacyja i značna pradaŭžaje roznyja vybarnyja terminy. Aprača hetaha karyśniejšy i tym, što ciapier vybarnyja pratesty nia budzie vyrašać sam pavietavy starasta, jak było dasiul, ale faktyčna pavietavy addzieł. Voś-ža hetyja nievialikija źmieny na lepšaje dajuć mahmaść našym vybarščykam pravieści svaich kandydataŭ śpiarša ŭ hramadzkija rady, paśla ŭ vałasnyja i pavietavyja. Dyk najbolš treba, kab našaje, biełaruskaje nasielnictva ŭžo ciapier, zahadzia, usiestaronna i dobra pryhataŭlałasia da hetych samaŭradavych vybaraŭ i ŭśviedamiła sabie ich vialikaje značeńnie.

Hetym artykułam nia budziem razjaśniać padrabiazna praviłaŭ samaŭradavaha vybarnaha zakonu — hetyja praviły z pajaśnieńniami drukujem asobna, jakija vyjduć asobnaj brašurkaj pad zahałoŭkam «Выбарная ардынацыя ў самаўрады». Ciapier chočam źviarnuć uvahu našych biełaruskich masaŭ na samo značeńnie nadychodziačych vybaraŭ u samaŭrady.

Terytoryjalny samaŭrad — heta asiarodździe miascovaha hramadzkaha žyćcia, jakoje ŭ nas najbolš zaniadbana. Praŭda, heta nia susim z našaj pryčyny, ale krychu vinavaty tut i my. My zamała pryviazvajem uvahi da značeńnia samaŭradavaj pracy. A hetaha nie pavinna być! My pavinny imknucca da taho, kab u našym terytoryjalnym samaŭradzie, jak nacyjanalnaja bolšaść nasielnictva, mieć rašajučy ŭpłyŭ i naležny hołas.

Ciapier śviet ličycca tolki z śviedamym i sarhanizavanym narodam. Nichto nikomu ničoha nie daje z łaski i darma. Usio treba zdabyvać. Taksama i ŭ vybarach našych terytoryjalnych samaŭradaŭ biełaruskaje nasielnictva pavinna družna, sarhanizavana, z pačućciom hramadzkaha i narodnaha abaviazku pajści zdabyvać svajo zakonnaje prava, kiravać svaimi samaŭradavymi haspadarkami i karystać pładami samaŭradavaj pracy. Aprača hetaha nia možna zabyvacca, što kožnyja vybary, kali mahčyma, tymbolš samaŭradavyja — heta dla nas svajho rodu i nacyjanalny plebiscyt. Dyk zahadzia ahulna i ŭsiestaronna pryhataŭlajmasia da vybaraŭ u samaŭrady!

J. P.

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Histaryčny narys.

RAZDZIEŁ X. 30)

Niezaležnicki charaktar BChD i adnosiny jaje da susiedziaŭ.

§ 3. — Adnosiny da Litoŭcaŭ i Ukraincaŭ.

Da hetych dvuch narodaŭ BChD adnosiłasia susim inakš, jak da papiarednich. Hetyja narody BChD ŭvažała naturalnymi sajuźnikami Biełaruskaha narodu.

Hetkaja palityčnaja ideolohija BChD svaje pryčyny maje miž inšym u litoŭska-biełaruskaj tradycyi. Majem tut na dumcy nia tolki tradycyi Vialikaha Kn. Litoŭskaha, ale i tradycyi śviažejšyja, tradycyi ŭžo z časaŭ litoŭskaha sučasnaha nacyjanalnaha renesansu i z časaŭ pačatkaŭ hetkaha-ž renesansu biełaruskaha. Hetyja tradycyi, paŭniež, źjaŭlajucca adhałoskam našaj supolnaj minuŭščyny i dziela hetaha ŭ jej znachodzim vobak Litoŭcaŭ i Biełarusaŭ tak-ža i Ukraincaŭ. Daskanalnym adbićciom hetkaj tradycyi źjaŭlajecca časapis „Litwa", jaki papolsku prad vajnoj vydavali ŭ Vilni Litoŭcy, što ŭžo zabylisia svajej movy, ale nie zabylisia svajej nacyjanalnaści.

„Litwa" vychodziła ad 1908 da 1914 h., śpiarša, jak miesiačnik, paśla jak dvutydniovik i ŭreście, jak tydniovik. U hetym časapisie tak mnoha i tak prychilna ŭdziałałasia miesca Biełarusam, što varta da hetaha pryhledzicca bližej.

№ 1, 1908 h., art. „Zgoda co do języków": Biełarusy kataliki Vilenščyny i Horadzienščyny što da svajho pachodžańnia ahułam zaličajucca da Litoŭcaŭ, ale, nia hledziačy na heta, pryznajecca im patreba i prava ich biełaruskaj movy.

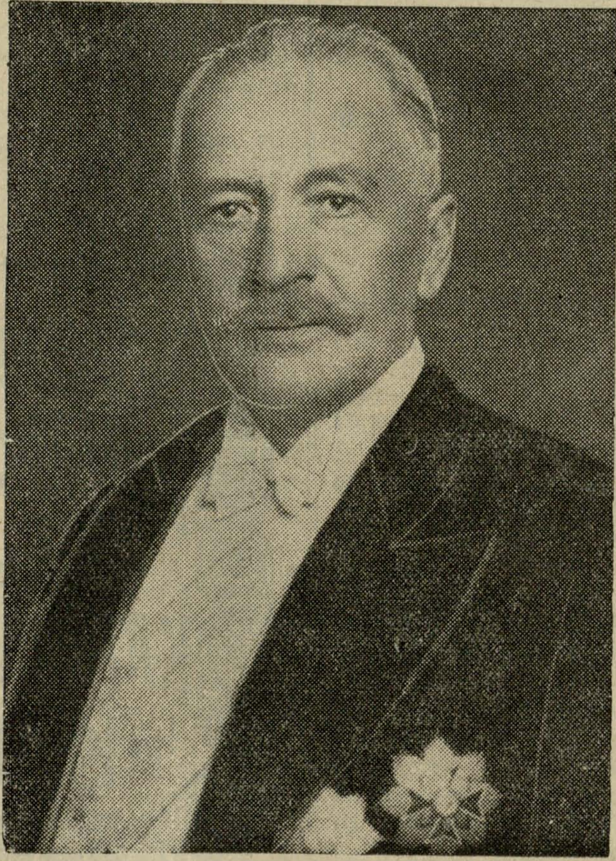
Toje-ž spatykajem i ŭ № 2, u art. „Litwa katolicka — stanowi naród litewski".

Ahułam-ža „Litwa" Biełaruski narod pryznaje biez zaściarohaŭ, baronić jaho pravoŭ i spryjaje jaho adradžeńniu.

№ 2, 1909, art. „Prasa litewska" piša: ...„My nia chočam ani zabirać haradoŭ, ani ich dzialić u značeńni nacyjanalnym. Vilnia adnolkava dobra moža być asiarodkam litoŭskim, jak i biełaruskim. Z pryčyny Vilni my z Biełarusami spračacca nia budziem, patrapim žyć zhodna, a heta dziela taho, što ani my, ani jany nia majem ahresyŭnych metaŭ"...

U 20-tyja ŭhodki niezaležnaści Polščy

11.XI minuła roŭna 20 hadoŭ, jak Maršałak J. Piłsudski viarnuŭsia z Magdenburskaj krepaści, ty dzień jość polskim dziaržaŭnym śviatam. Voś-ža 11 listapada sioleta adbyłasia ŭva ŭsiej Rečy-

Prezydent Praf. I. Maścicki

hdzie trymali aryštavanaha Niemcy, i prystupiŭ da budovy niezaležnaj Rečypaspalitaj Polskaj. Hetaj Rečypaspalitaj vialikaja ŭračystaść z nahody 20-ych uhodkaŭ niezaležnaści Polščy.

Prezydent RP. praf. Ihnat Maścicki skazaŭ praz radyjo pramovu ab 20-cihodniaj niezaležnaści adrodžanaj Polščy. Prezydent, miž inšym, adznačyŭ, što Polšč paŭstała 20 hadoŭ tamu z chaosu suśvietnaj vajny i chutka vyznačyła sabie hranicy, stvaryła armiju, administracyjny aparat i stała tym, čym jość ciapier.

U Varšavie i inšych bolšych haradoch adbyvalisia vialikija vajskovyja defilady pry ŭčaści paŭvajskovych arhanizacyjaŭ i moładzi. Ranicaj ŭva ŭsich śviatyniach całaj Polščy byli adpraŭleny z hetaj nahody nabaženstvy. Uviečary adbyvalisia ŭračystyja akademii i zborki arhanizacyjaŭ.

U źviazku z hetym jubilejem mnohija ŭradaŭcy i hramadzkija polskija dziejačy dastali roznyja ordery i kryžy zasłuhi.

Časta zdarajecca, što mnohija našy padpiščyki nie atrymlivajuć, abo atrymlivajuć nieakuratna „Chr. Dumku." Voś-ža pakryŭdžanyja ŭ takich vypadkach niachaj składajuć na svajej poščie „reklamacyju."

„Reklamacyja" ničoha nie kaštuje i robicca hetak:

Nie atrymaŭ № . . . tut padać katory numar „Chr. Dumki" i dać svoj adras. Bolš ničoha pisać niamožna.

U tym-ža numary ŭ art. „Co trzeba robić księżom, wygnanym na Białoruś", radzicca ksiandzom Litoŭcam, naznačanym na biełaruskija parafii, pravodzić tam biełaruskuju adradženska-nacyjanalnuju pracu.

U № 3, u art. „Prasa ukraińska" miž inšym spatykajem dumku ab patrebie bližejšaha sužyćcia litoŭska-biełaruska-ukrainskaha.

U № 5, u art. „O stosunku pobratymczych narodów do Białorusinów" padčorknuty dobryja adnosiny da Biełarusaŭ: Litoŭcaŭ i Ukraincaŭ.

U № 4 i ŭ nastupnych, u jakich padajecca statystyka nacyjanalnaściaŭ Vilenščyny i Horadzienščyny, spatykajem dumku, što ŭsiudy, dzie razlahajecca biełaruskaja mova, patreba ŭvieści hetuju movu ŭ kaścioł.

U № 7 spatykajem viestki z ukrainskich hazet, asabliva z „Ukrainische Rundschau", vydavanaje ŭ Vienie, u jakim pašyrałasia ideja ukrainska-biełaruska-litoŭskaha zbližeńnia.

U № 11, pad zahałoŭkam: „Kiedy nasza mowa wejdzie do kościoła", pamieščana pabiełarusku karespandencyja z Trab, u jakoj dakazvajecca patreba dla Biełarusaŭ katalikŭŭ biełaruskaj movy ŭ kaściele.

U № 14 spatykajem karespandencyju z Łyntup, u jakoj aŭtar žalicca, što Biełarusy kataliki nia čujuć tut nikoli kazańniaŭ u kaściele ŭ svajej rodnaj movie.

U № 18 spatykajem hetkuju cikavuju reč: U Łyntupach išła sprečka ab litoŭski jazyk u tamtejšym kaściele. Miascovy probašč ks. Jachim Račkoŭski spraciŭlaŭsia litoŭskaj movie i dakazvaŭ, što Łyntupskaja parafija, likam 6 tysiač asob, jość biełaruskaja. Z hetaj pryčyny „Litwa" tamu-ž ksiandzu radzić zamiest polskaha ŭvieści ŭ kaścioł jazyk biełaruski.

U № 19 spatykajem pabiełarusku: vierš „Ja kliču vas", art. „Treba źniać akulary" (ab polskaj kaścielnaj palitycy), a tak-ža „Chroniku biełaruskaha žyćcia".

№№ 5, 10, 12, 13 i 14, 1910 h. pamiaščajuć šyrokija infarmacyi ab biełaruskim nacyjanalnym ruchu.

U № 4, 1911 h., art. „Sprava białoruska" daje šmat viestak ab biełaruskim ruchu.

U № 10 spatykajem krytyku duchoŭnaj katalickaj ułady, jakaja zahadvała probaščam rabić parafijalnyja śpisy, zaznačajučy nacyjanalnaść tolki Litoŭcaŭ i Palakoŭ, a susim paminajučy Biełarusaŭ.

U № 13 u karespandencyi iz Śviancian zaklikajucca Litoŭcy, kab popularyzavali ideju biełaruskaj movy ŭ kaściele i kab pašyrali biełaruskuju katalickuju litaraturu.

U № 5, 1912 h. spatykajem narakańni, što Biełarusy mała pracujuć, što mnohija kirujuć na Varšavu i Krakaŭ i što časta pamahajuć Palakom u baraćbie ich z Litoŭcami, asabliva na nivie kaścielnaj.

U № 6, 1913 h. spatykajem pryvitańnie biełaruskaha katalickaha tydniovika „Biełarus“ i pažadańnie jamu pamysnaha razvoju.

Ale niemahčyma adciemić tut usio toje, što „Litwa“ za 7 hadoŭ svajho isnavańnia źmiaściła prychilnaha i karysnaha dla biełaruskaj spravy. Zaznaču jašče ahulna, što duža mnoha spatykajem tam infarmacyjaŭ ab Biełarusach, artykułaŭ samychža Biełarusaŭ, biełaruskich ilustracyjaŭ, abviestkaŭ biełaruskaj (a tak-ža i ŭkrainskaj: „Діло“, „Рада“) presy i inš.

Ahułam treba skazać, što „Litwa“ jašče na zary biełaruskaha renesansu dobra pieraarała nivu pad ziarnio zhodnaha i pryjaznaha sužyćaia Litoŭcaŭ i Biełarusaŭ. Prychilnyja tak-ža zaŭsiody byli da biełaruskaha ruchu i adnosiny Ukraincaŭ. I heta ŭsio było tady, kali dla polskich nacyjanalistaŭ biełaruskaja sprava była tolki intryhaj Maskvy, a dla Rasiejcaŭ — intryhaj Polščy.

Hetkija prad vajnoj možna było spatkać adnosiny litoŭskaha hramadzianstva da Biełarusaŭ. Ahułam havoračy i zaraz paśla vajny, kali paŭstavała i paŭstała Niezaležnaja Litva, adnosiny hetyja pryncypova tak-ža nie źmianilisia, a možna skazać, što raźvivalisia pamysna dalej.

Tak napr., kali paŭstavała Litva ŭ 1918 h., litoŭskaja dziaržaŭnaja Rada (Taryba) mieła ŭ sabie pradstaŭnikoŭ Biełarusaŭ, a tak-ža stvaryła biełaruskaje ministerstva.[1])

U hetym časie z boku biełaruskaha było imknieńnie stvaryć federacyjnuju litoŭska-biełaruskuju dziaržavu. Praŭda, stvaryć hetaj dziaržavy nie ŭdałosia, vina hetaha ŭ tahačasnych palityčnych abstavinach i ŭ słabaści biełaruskaha ruchu, adnak fakt hetkaha imknieńnia ŭ historyi biełaruska-litoŭskich palityčnych adnosinaŭ novych časaŭ maje svajo značeńnie.

Dla poŭnaści gienezy litoŭska-biełaruskich adnosinaŭ i da ich charaktarystyki padaju tut jašče adzin fakt. U 1919 h. koštam całaści Biel. Rady Respubliki paŭstała, jak viedama, polonofilskaja Najvyšejšaja Rada; praŭny biełaruski ŭrad, trymajučysia idei niezaležnaści Biełarusi, musiŭ pakinuć biełaruski Miensk, zaniaty Palakami; znajšoŭ jon

1) М. Засецкі — Міністэрства Беларускіх Спраў за 10 месяцаў існаваньня. Коўна, 1919.

Biełaruskaja chronika.

Brašurka ab vybarach u samaŭrady chutka vyjdzie z druku. Vybary ŭ samaŭrady nabližajucca, dyk zahadzia treba da ich rychtavacca i z imi dobra paznacca. Dziela-ž hetaj mety i vyjdzie heta brašurka. Brašurku apracavaŭ red. J. Paźniak.

„De mortuis aut bene, aut nihil" — ab pamioršych možna havaryć dobra, abo ničoha — hetak kaža łacinskaja pahavorka. I zvyčajna maje słušnaść: staŭlajučy zakidy čałavieku žyvomu, jaki moža baranicca i to, skolki-ž časta jamu robicca kryŭdy! A što-ž havaryć ab pamioršym, jaki nia moža baranicca?! Kryŭdu zrabiła śv. p. dr. B. Turonku adna biełaruskaja hazeta, staŭlajučy jamu zakid biazdziejnaści na biełaruskaj nivie. Tymčasam śv. p. dr. B. Turonak nia tolki budučy studentam, ale i paśla, pracujučy na pravincyi, zaŭsiody byŭ z nami ŭ kantakcie, vypisvaŭ biełaruskija hazety („Chr. D.", „Шлях Мол.", „Калосьсе", „Самапомач"), hadavaŭ dziaciej u biełaruskim narodnym duchu i padtrymlivaŭ matarjalna biełaruskuju presu i roznyja biełaruskija imprezy. Praŭda, śv. p. Dr. B. T. nie zajmaŭsia palitykanstvam, ale heta tak-ža jamu treba zaličyć nie na minus, a na plus.

17-hodździe nabaženstvaŭ dla Biełarusaŭ u śv. Mikałaja minuła 10-ha hetaha miesiaca, sioleta. Hetyja ŭhodki Ks. Ad. Stankievič, jaki viadzie henyja nabaženstvy ad ich pačatku, adznačyŭ adpaviednym kazańniem u niadzielu 13.XI.

„Biełaruski Chryścijanski Ruch". Pad hetkim zahałoŭkam u pałovie miesiaca śnieźnia sioleta vyjdzie knižka Ks. Ad. Stankieviča.

«Хрысьціянства й Беларускі Народ» — knižka taho-ž Ks. Ad. Stankieviča pačnie drukavacca z novaha hodu ŭ „Chr. D."

Biełarusy dumajuć naładzić litoŭski litaraturny viečar. I słušna. Litoŭcy byli naładziŭšy hetki viečar biełaruski, a ciapier čarha na Biełarusaŭ. Viečar maje adbycca ŭ kancy hetaha miesiaca. Viečar budzie praznačany litoŭskaj litaratury i kultury. Referat pračytaje litoŭskaja paetka Ona Miciute. Buduć tak-ža deklamacyi litoŭskich vieršaŭ u biełaruskim pierakładzie.

Z Litvy

Prezydent Smetona vybrany paŭtorna. U paniadziełak 14 h. m. adbylisia ŭ Litvie vybary prezydenta. Prezydentam Litvy vybrany dasiulešni prezydent Anton Smetona.

Min. Łozarajtis ab suadnosinach Litvy z Niamieččynaj i Polščaj. Litoŭski ministar zahraničnych spraŭ Łozarajtis nadoviačy padaŭ u presu vyjaśnieńnie ab zahraničnaj palitycy Litvy adnosna Niamieččyny, Polščy, inšych susiedziaŭ i ahułam adnosna druhich dziaržaŭ. Pavodle hetaha vyjaśnieńnia Litva trymajecca adnosna druhich dziaržaŭ palityki neŭtralnaj — nie miašajecca ŭ miždziaržaŭnyja sprečki. Pryncyp hetkaj palityki — adznačyŭ min. Łozarajtis—abaviazuje ŭsie try — Litvu, Łatviju i Esfoniju — prybałtyckija dziaržavy.

Suadnosiny Litvy z Niamieččynaj—śćviardžaje min. Łozarajtis— narmalnyja i dobryja. U spravie zacikaŭleńnia Niamieččynaj pałažeńniem u Kłajpedzie, min. Łozarajtis adznačaje, što Litva zaŭsiody i ciapier trymajecca h. zv. Kłajpedzkaha statutu, jaki apirajecca na mižnarodnych zabaviazańniach i dziela hetaha pałažeńnie ŭ Kłajpedzie nia moža być pryčynaj svarki miž Niamieččynaj i Litvoj.

Z Polščaj — kazaŭ min. Łozarajtis — Litva choča žyć u dobrych i pryjacielskich susiedzkich suadnosinach. Pry hetym litoŭski ministar śćviardžaje, što ŭžo miž Litvoj i Polščaj zakłučana šmat važnych dahavoraŭ, jakimi rehulujucca roznyja važniejšyja haliny žyćcia. U kancy min. Łozarajtis zajaviŭ, što Litva mocna zaintarasavana ŭ tym, kab i z boku Polščy byli adsunuty pieraškody, jakija lažać na šlachu dobrasusiedzkaha sužyćcia Litvy z Polščaj.

Funduš chryścijanskaj litaratury i mastactva. Z pryčyny 550-hodździa chrostu i 20-hodździa niezaležnaści Litvy sarhanizavany ŭ Koŭnie Funduš Chryścijanskaj Litaratury i Mastactva.

---

prypynak u Koŭnie. Voś-ža tady, 12.XI.1920 h. była padpisana ŭmova miž uradam biełaruskim Łastoŭskaha i ŭradam litoŭskim.

U henaj umovie, aprača abiacańnia biełaruskaha ŭradu padtrymać Litvu ŭ plebiscycie, jaki mieŭsia adbycca ŭ Vilenščynie miž Polščaj i Litvoj, i aprača i inšych mienš važnych punktaŭ, spatykajem punkt 6 hetkaha źmiestu: „Usie spravy datyčna adnosinaŭ miž dziaržavami Biełaruskaj i Litoŭskaj pavinny być raźviazany na padstavie dabravolnaha dahavoru ŭradaŭ hetych dziaržavaŭ. Sprava hranic miž hetymi dziaržavami pavinna być raźviazana sposabam zhody paśla sklikańnia pravamočnaha Sojmu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki. Da hetaha času miesnaści z pieravahaj biełaruskaha nasielnictva, uchodziačyja ŭ skład Respubliki Litoŭskaj, pavinny kiravacca na padstavie terytoryjalnaj nacyjanalnaj aŭtanomii."[1]) Praŭda, usiaho hetaha zrealizavać nie ŭdałosia, bo na pieraškodzie hetamu stali paźniejšyja palityčnyja padziei, adnak śled dobra-susiedzkich i pavažnych litoŭska-biełaruskich adnosinaŭ astaŭsia.

1) St. Ełski — Sprawa Białoruska, Warszawa — 1931, bač. 48—49.

Zaŭsiody tak-ža byli spahadnyja i dobryja adnosiny da biełaruskaha, — časta ŭ łučnaści i da litoŭskaha, — ruchu i Ukraincaŭ. Voś što napr. pisaŭ ab hetym u 1909 h. viedamy ŭkrainski historyk, praf. M. Hruševski, padajučy dumki palityčnaj unii Biełarusi, Ukrainy i Litvy.

„Hety sajuz, jaki maje biespasredna svaju histaryčnuju i tyrytoryjalnuju padstavu isnavańnia, — piša M. Hruševski, — jakoha narody tak doŭha byli histaryčna źviazany miž saboj, maje budučyniu i pry tym daloka silniejšuju i tryvalejšuju, jak roznyja palityčnyja systemy astatniaha stahodździa, i niekali vystupić z całaj siłaj histaryčnaj nieabchodnaści. Hety sajuz, jaki jość tak silny svajej unutranaj siłaj, a nia dziela źvierchniaha prymusu, nia straciŭ svajej pryciahajučaj siły i da siańnia, i heta budzie mieć svajo značeńnie ŭ historyi i pry ŭkładzie palityčnych i nacyjanalnalnych adnosin."[1])

1) Ukr. Rundschau, 1909, № 2. Hetyja słovy Hruševskaha prytočvaju pavodle: Г. Бочковський — Поневолені народи Царської Імперії, IV Білоруси та білоруське відродження. 1916, bač. 100.

U Ukraincaŭ

Z manifestu Pieršaj Ukrainskaj Nacyjanalnaj Centralnaj Rady Karpackaj Ukrainy. Hazety padajuć, što Pieršaja Ukrainskaja Nacyjanalnaja Centralnaja Rada Karpackaj Ukrainy vydała nadoviačy manifest, u jakim, miž inšym, skazana nastupnaje: Hranicy Karpackaj Ukrainy zabiaśpiečyli čatyry vialika-dziaržavy: Niamieččyna, Italija, Francyja i Anhlija. Polšča i Vuhryja pryniali heta da viedama i zabaviazalisia nie miašacca ŭ spravy Karpackaj Ukrainy.

Pačynajecca takim čynam novy peryjad u ŭkrainskaj historyi: peryjad dziaržaŭnaha budaŭnictva.

Budova novych čyhunačnych šlachoŭ i pieranos stalicy Karp. Ukrainy. Razam z Užhorodam i i Mukačevam Vuhryja zabrała i čyhunačny šlach, jaki łučyŭ Karp. Ukrainu z Słavakijaj i Čechijaj. Paśla hetaha Karp. Ukraina astałasia biaz čyhunačnych šlachoŭ. Ciapier urad novaj dziaržavy pieranios stalicu z Užhoradu ŭ m. Chust i ŭžo pačaŭ budavać novuju čyhunku.

Listapadavaja hadaŭščyna ŭ Lvovie. Z hodu ŭ hod adbyvajecca 1 listapada ŭ Ukraincaŭ vialikaje śviata. Sioleta 1 listapada Ukraincy abchodzili taksama ŭračysta.

Ab hetym śviacie „Dziennik Polski" piša hetak: „Ukraincy, chočučy naładzić demanstracyju z nahody zamachu na Lvoŭ u 1918 h., sarhanizavali panichidu, na jakuju sabrałasia ŭ katedru śv. Jura kala 1500 asob. Paśla nabažienstva ŭtvaryŭsia pachod, u jakim učaśniki pačali śpiavać ukrainski nacyjanalny himn i vyjaŭlać praciŭpolskija kličy. Palicyja pachod razahnała".

Vialikija pieramieny ŭ Pravasłaŭnaj Carkvie ŭ Polščy

U minułym tydni Ministar Aśviety pryniaŭ na aŭdyjencyi siabroŭ Synodu Pravasłaŭnaj Carkvy ŭ Polščy na čale z Mitrapalitam Dzianisam. Padčas aŭdyjencyi Mitrapalit Dzianis uračysta paviedamiŭ Ministra, što Synod pravasłaŭnych jerarchaŭ u Polščy na naradzie 7 listapada 1938 h. pastanaviŭ padpisać unutrany statut Pravasłaŭnaj Carkvy, prajekt jakoha pryhatavała ministerskaja ŭłada i jaki maje być vydany dekretam Prezydenta Rečypaspalitaj.

Pravasłaŭnyja kruhi, zbližanyja da varšaŭskaj pravasłaŭnaj mitrapolii, pieradajuć, što hety novy statut uvodzić u carkoŭna-pravasłaŭnaje žyćcio šmat čaho novaha, jak napr. toje, što jeparchijalnyja sabrańni buduć składacca i z śvieckich pradstaŭnikoŭ, pa 3 na kožnych 2 duchoŭnych i što hetyja-ž sabrańni buduć padavać kandydataŭ na jepiskapaŭ-ardynaryjaŭ z pamiž jepiskapaŭ-vikarnych.

Paśla pryniaćcia hetaha statutu Synodam pravasłaŭnych jepiskapaŭ sprava sklikańnia carkoŭnaha Saboru stanovicca nie aktualnaj.

LISTY

Nia mohuć zabycca.

Plusy, Brasłaŭskaha pav. U nas tut jašče ŭsio havorać ab vysialeńni ajcoŭ Maryjanaŭ z Drui. Sprava heta tut usich mocna parušyła. Biadujuć našy žychary tak-ža i pa ks. J. Hermanoviču, što jon vyjechaŭ z Vilni i nia zmoža chutka pryjechać da nas. Biełaruskaja śviedamaść u nas choć pavoli, ale raźvivajecca. Tutejšyja ludzi duža cikaviacca biełaruskimi knižkami i hazetami. **A. A.**

Добры праяў.

Любча, Наваградзкага пав. Насталі доўгія вечары. Часу хватае. Многія, на жаль, граюць у карты і агулам займаюцца рознымі глупствамі. Але можна пахваліцца, што асабліва сярод моладзі многа можна спаткаць адзінак, якія ў доўгія васеньнія вечары, паасобку або і разам, чытаюць беларускія газэты, кніжкі і талкуюць аб розных паважных справах. **Н. М.**

Zabojstva i vastroh.

Jody, Brasłaŭskaha pav. Sumnyja zdarajucca prajavy ŭ žyćci našaha sialanstva. U minułym tydni ŭ v. Padobach pabilisia dva braty Matrunionki — Kazimier z Uładysłavam. Pryčyna była nie vialikaja — haspadarskaja sprečka, ale naśledki strašnyja: Uładysłaŭ nia vytrymaŭ udaraŭ brata i pamior. Paśla hetaha Kazimiera aryštavali i pasadzili ŭ vastroh. Hetaje trahičnaje zdareńnie niachaj budzie praściarohaj dla ŭsich

§ 4. — Histaryčny šlach Biełaruskaha narodu na linii kantrastu miž Uschodam i Zachodam.

Voś-ža BChD Litoŭcaŭ i Ukraincaŭ ŭvažała za naturalnych sajuźnikkaŭ. Padstavaj adnak najhłybiejšaj hetaha nia jość ani henyja vyličanyja fakty lit.-biel. adnosinaŭ, ani dobryja ŭkrainska-biełaruskija adnosiny, zaznačanyja tolki ahulna. Heta tolki ilustracyja, heta najvyžej dokaz pasredny i druharadny. Jość padstava haloŭnaja i biespasrednaja. Voś jana.

U pryrodzie ahułam, a tak-ža i ŭ žyćci čałavieka adzinki i hramadzianstvaŭ i narodaŭ važnuju rol adyjhryvaje prava kantrastu.

Kantrast — heta znača: sastaŭleńnie rečaŭ, paniaćciaŭ, idejaŭ susim praciŭnych, kab, praz pracivienstva i prociŭstaŭleńnie, vydabyć z ich hłybiejšy, svajho rodu novy, sens i značeńnie.

Na biełaruskich ziemlach dzieić geopalityčnaje i palityčna-kulturnaje prava kantrastu: Uschod i Zachad, pravasłaŭje i katalictva, Maskva i Varšava. Voś-ža Biełaruski narod musić tak adnosicca da hetaha kantrastu, kab samomu nie asymilavacca, pakiravaŭšysia ci ŭ adzin bok ci ŭ druhi henaha kantrastu, henaj praciŭnaści, ale kab z jaho vydabyć svoj asobny palityčna-nacyjanalna-kulturny typ. A kab da hetaha dajści, treba šukać punktu apory na linii henaha kantrastu, na jakoj i znachodzicca Biełaruski narod, a nie na jaho peryferyi, bo tut hublajecca biełaruski hrunt. Biel. Chryśc. Dem. heta razumieła i hetkuju ideju ŭściaž i raźvivała. Voś haloŭnyja asnovy jaje palityki: vydabyć z Biełaruskaha narodu jak maha najbolš nacyjanalnaj śviedamaści i praz heta adpornaści na čužyja ŭpłyvy, šukajučy pry hetym družby pradusim u Litoŭcaŭ i Ukraincaŭ, jak u svaich naturalnych sajuźnikaŭ, jakija tak-ža bolš ci mienš znachodziacca na linii taho-ž kantrastu miž Zachodam i Uschodam i ŭ jakich — treba pry hetym adciemić — znachodziacca lohkija, jakimi Biełaruś moža dychać: Bałtyk i Čornaje mora.

Raźvivajučy adnak ideolohiju ab naturalnaści sajuzu Biełarusaŭ, Litoŭcaŭ i Ukraincaŭ, BChD zaŭsiody heta rabiła ŭ płoščy čysta ideovaj, usiakija spravy praktyčnyja, jak spravy terytoryjalnyja, budučyja hranicy i h. d. pakidajučy na baku, pakidajučy ich da taho času, kali-b heta ŭsio mahli vyrašać sami zacikaŭlenyja narody praz svaje lehalnyja pradstaŭnictvy.

inšych, što nia ŭstrymlivajuć svaich ruk u złości i pazvalajuć sabie karystacca fizyčnaj siłaj adnosna svaich praciŭnikaŭ. J. B.

Palityka

Paśla parlamanckich vybaraŭ u Polščy. U minułuju niadzielu 13 listapada adbylisia vybary ŭ Senat 64 senataraŭ. Ciapier da 25 h. m. Prezydent vyznačyć 32 senataraŭ i vybary buduć zakončany.

Hazety padajuć, što pieršaja nadzvyčajnaja sesija novovybranaha Sojmu i Senatu budzie sklikana 25 abo 26 listapada sioł.

Apazycyjnaja presa padaje, što OZN (Obóz Zjednoczenia Narodowego), majučy ŭ novym Sojmie bolš 160 pasłoŭ, budzie rašać usie spravy sam. Ale treba viedać, što i ŭ OZN-ie jość svaja pravica i levica, jakija miž saboju taksama za niešta sporać. Pry hetym jość pasły i h. zv. biezpartyjnyja, jakija stajać adnosna OZN-u apazycyjna — prykł. hien. L. Želihoŭski.

Pakt 4-ch. Anhielskaje Ministerstva Zahraničnych Spraŭ padaje, što ŭ hetym m-cy anhielski min. Čemberlen adviedaje ministraŭ zahraničnych spraŭ Niamieččyny i Francyi, z jakimi budzie naradžacca ab dalejšaj palitycy ŭ Eŭropie. Presa da hetaha dadaje, što heta padhatoŭka da paktu 4-ch vialikadziaržaŭ—Anhlii, Francyi, Niamieččyny i Italii.

Vybary ŭ Zł. št. Paŭnočnaj Ameryki. U minułym tydni adbylisia ŭ Zł. Št. Paŭnoč. Ameryki parlamanckija vybary. Novy amerykanski parlamant składajecca: z 261 demakrataŭ, 170 respublikancaŭ i pa 2-ch pradstaŭnikoŭ inšych palityčnych hrupaŭ.

Što budzie z Kitajem? Dasiulešnija zavajavańni Japonijaj kitajskich pravincyjaŭ pakazvajuć, što prychodzić kaniec niezaležnaści Kitaju, jaki praisnavaŭ, jak niezaležnaja dziaržava tysiačy hadoŭ. Ciapier Japonija, zavajoŭvajučy Kitaj, choča z hetaj najbolšaj na śviecie dziaržavy zrabić svaju kaloniju.

Niemy parlamant. Kali balšaviki arhanizavali 2 hady tamu ŭ SSSR parlamant, kryčali na ŭvieś śviet, što jon budzie najdemakratyčniejšym u śviecie. Tymčasam hety „najdemakratyčniejšy ŭ śviecie parlamant“ akazaŭsia zusim niemym i nichto nidzie nia moža pačuć jaho hołasu. Z hetaha vidać, što ŭ SSSR maŭčać možna svabodna.

Praśledavańnie žydoŭ u Niamieččynie. Niadaŭna ŭ Paryžy emihrant — žyd Grynšpan zamardavaŭ u niamieckaj ambasadzie niamieckaha dyplamata Ratha, jaki na druhi dzień pamior. Grynšpan aryštavany.

Z hetaj pryčyny ŭ Niamieččynie pačalisia strašnyja pahromy žydoŭ. Arhanizavany natoŭp hitleraŭcaŭ raźbivaŭ žydoŭskija kramy i paliŭ synahohi. Urad nałažyŭ na žydoŭ miljard marak kantrybucyi i vydaŭ novyja represyjnyja adnosna žydoŭskaha nasielnictva zakony. U źviazku z hetym niamieckija ŭłady aryštavali bolš 10 tysiač žydoŭskich dziejačoŭ.

Hazety padajuć, što niamieckija ŭłady masava vysialajuć z Sudetaŭ tamašniaje žydoŭskaje nasielnictva zahranicu: žandary pryvoziać aŭtamabilami žydoŭ da hranicy i pad pahrozaj kulamiotaŭ zmušajuć niaščasnych ludziej pierachodzić hranicu na kaleniach.

Polskija hazety padajuć, što jašče i prad zabojstvam Grynšpanam fon Ratha niamieckija žandary kulamiotami zmusili 8 tysiač žydoŭ, jakija mieli polskija pašparty, pierajści na hłuchich hraničnych adcinkach z Niamieččyny ŭ Polšč.

Ciapier, kali zaisnavała farmalna-represyjnaja pryčyna, šał rasavaj nienaviści raźliŭsia pa ŭsiej Niamieččynie i prajaviŭsia adnosna žydoŭskaha nasielnictva ŭ formie niabyvałaj dzikaści.

Palityčny plan Niamieččyny ŭ siaredniaj Eŭropie. U ahulnym palityčnym planie Niamieččyny ŭ pieršuju čarhu vystupaje sprava padparadkavańnia niamieckim upłyvam siaredniaj Eŭropy.

Paśla zaniaćcia Aŭstryi i razhromu Čechasłavaččyny, ciapier u Niamieččynie padniaŭsia klič: „šlach užo volny“ — h. zn. razhonu niamieckaj ekspansii nichto ŭžo nia spynić. U źviazku z hetym ciapier havorać u Eŭropie ab vialikim palityčnym planie Niamieččyny. Anhielskaja hazeta „Tajms“ padaje, što niamieckaja dyplamacyja zaprapanavała ŭžo baŭharskamu ŭradu hetki haspadarča-palityčny prajekt: Baŭharyja pavinna zabaviazacca, što ŭ praciahu 12 hadoŭ budzie pradavać usie eksportavyja pradukty tolki Niamieččynie za aružža, mašyny i pramysłovyja tavary. Aprača hetaha Baŭharyja pavinna zhadzicca na ŭčaście niamieckich technikaŭ u razvićci baŭharskich kamunikacyjnych šlachoŭ i publičnaha budaŭnictva. Praz Baŭharyju maje być ukłučana ŭ niamieckuju haspadarčuju systemu ŭ pieršuju tak-ža Tureččyna, a paśla i inšyja dziaržavy. Hety palityčna-haspadarčy plan Niamieččyny razdzialaje SSSR z Ukrainaj, abyjmajučy apošniuju i vykłučajučy Saviety. Karpackaja Ukraina — piša „Tajms“ — maje być vychadnym punktam pachodu niamieckaj zbrojnaj siły ŭ SSSR.

Hinduski Kanhres. Nadoviačy ŭ Benhaljory adbyŭsia vializarny hadavy Kanhres hinduskich plamionaŭ, u jakim braŭ udzieł i słaŭny pavadyr Hindusaŭ Handi. Staršynia Kanhresu Sutas Babu ŭ svajej pramovie ŭ zakančeńni skazaŭ — „Praŭda jak i sonca — moža časami źniknuć za chmarami zła, ale raniej ci paźniej sonca vyjdzie z-za chmaraŭ. Baćkaŭščyna Hindusaŭ budzie napeŭna volnaj i to skarej čymsia nam usim zdajecca.“ Handi ŭ svajej pramovie skazaŭ, što losami narodaŭ i čałavieka kiruje Boh i kožnamu narodu praznačaje dni niavoli i ŭpadku na toje, kab narod moh u ciarpieńni ŭśviedamić sabie svaje pachiby, pamyłki i ŭzmocnić siłu svajho ducha dziela novaj pieramohi. Kanhres adbyŭsia ŭ atmosfery viery, što niezaležnašć Indyi ŭžo nie zaharami.

Vilenskaja chronika.

Adstaŭka pravasł. archijepiskapa. Hazety padajuć, što vilenski pravasłaŭny archijepiskap Chviados chutka maje padacca ŭ adstaŭku. Na miesca jaho maje być naznačany novy jepiskap Siemaška.

Uzrost biezrabоćcia. Kali pryjšła vosień i raboty pry budovach štoraz mienš, dyk značna padniaŭsia lik biezrabotnych. Apošnim časam biezrabotnych naličajecca ŭ Vilni da 7 tys.

Kanfiskata. „Viln. Žodis“ № 54 skanfiskany za čaść ustupnoha artykułu: „Śviata niezaležnaści Polščy“.

Paštovaja skrynka

B. K. Na žal, ničoha ŭ Vašaj spravie pamahčy nia možam.

A. A. Karystajem, pišycie čaściej.

J. A. Jak bačycie, karystajem z vašych viestak. Vysyłajem Vam kataloh, krychu knižak i „Chr. D.“

B. D. Tak niavyrazna Vy padali hetny adras, što nia viedajem, ci dojdzie pa im hazeta.

U. Ch. Ad Vas jašče naležycca nam usio.

A. K. Atrymali, prośbu spoŭnili. Nia padajcie ducham!

St. D. Vypiŝcie biel. hazetu i knižku, dyk zrazumiejecie ŭsio.

P. L. Abaviazkava treba zajmacca samaaśvietaj. Pišycie ŭ „Pahoniu“, — jana Vam vyšle adpaviednyja knižki.

U. S. Z novaha hodu abaviazkava spynim.

B. V. Tak, i my ŭvažajem, što śv.p. dr. Turonka hena hazeta pakryŭdziła.

A. Ch. Dziakujem za pažadańni, pastarajemsia.

P. S. Atrymali, dziakujem, skarystajem u „Zorcy“.

Выбарная ардынацыя ў самаўрады

Закон аб выбарах грамадзкіх, валасных і паветавых радных в 16. VIII. 1938 г. (Dz. U. Nr. 63, paz. 481).

Валасныя выбары.

Арт. 50. Лік валасных радных устанаўляецца гэтак: а) да 5000 жыхароў — 12; б) ад 5000 да 10.000 — 16; в) звыш 10.000 — 20 радных.

Выбары валасных радных у воласьцях падзеленых на грамады праводзяцца пасрэдным спосабам, а ў воласьцях не падзеленых — беспасрэдна.

Паясьненьне: Дзеля таго, што на тэрыторыі заселенай Беларусамі воласьці падзеленыя на грамады, зьвернем увагу ў выбарным законе толькі на артыкулы, абавязуючыя ў воласьцях падзеленых на грамады.

Арт. 51. Выбары адбываюцца спосабам тайнага галасаваньня. Воласьць можа быць падзелена на вокругі і можа быць без падзелу на выбарныя вокругі:

I) Калі воласьць не падзелена на выб. вокругі, тады валасную раду выбірае валасная выбарная калегія, якая складаецца: а) з грамадаў, дзе ёсьць грамадзкія рады, усе грамадзкія радныя ўваходзяць у валасную выбарчую калегію; б) з грамадаў, дзе няма грамадзкіх радаў, уваходзяць у вал. выб. калегію дэлегаты ад 2 да 10, залежна ад ліку насельніцтва; в) з усіх грамадаў воласьці ўваходзяць у вал. выб. калегію солтысы і падсолтысы. Дэлегаты ў валасныя выбарчыя калегіі ад грамады, дзе няма грамадзкай рады, выбіраюцца таксама, як і грамадзкія радныя.

II) Калі воласьць падзелена на выб. вокругі, дык валасных радных выбіраюць акружныя калегіі, якія складаюцца: а) з грамадзкіх радных таго вокругу, або дэлегатаў ад грамады, калі няма грамадзкай рады; б) з солтысаў і падсолтысаў тае тэрыторыі, якая абнята выбарным округам.

Арт. 53. Права быць выбраным валасным радным мае кожны грамадзянін (мужчына і жанчына), які прад абʼяўленьнем выбараў кончыў 30 гадоў жыцьця, прабывае на тэрыторыі воласьці і мае ўсе правы вымаганыя арт. 3 гэтага выбарнага закону.

Выбарныя вокругі павінны тварыць адну непадзельную тэрыторыяльную цэласьць; грамада ня можа быць раздзелена ў два вокругі. На адзін вокруг павінна прыпадаць найменш 3 мандаты. Падзел робіць паветавы стараста.

Абʼяўленьне выбараў.

Арт. 54. Валасныя выбары абʼяўляе паветавы стараста, якія апавяшчаюцца таксама, як і выбары грамадзкія, згодна з арт. 6 і 7 гэтага выб. закону.

Выбарныя камісіі для правядзеньня валасных выбараў арганізуюцца так, як і выб. камісіі ў выбарах грамадзкіх.

Выбарныя сабраньні.

Арт. 57 і 58. Выбары валасных радных адбываюцца на спэцыяльных выбарных сабраньнях. Закон наказвае, каб войт паведаміў усіх сябраў выбарнай калегіі аб выбарным сабраньні найменш за 6 дзён наперад, падаючы лік мандатаў і падзел воласьці на вокругі.

Выбарнае сабраньне правамоцнае ў прысутнасьці большасьці законных сябраў выбарнай калегіі. Калі на вызначаны дзень не зьбярэцца патрэбная большасьць, тады не скарэй, як за 7 дзён павінна адбыцца паўторнае сабраньне выбарнай калегіі. Калі б і другі раз не зьявілася больш палавіны ўсіх сябраў выбарнай калегіі на выбарнае сабраньне, тады паветавы аддзел назначае тымчасовых валасных радных, якія будуць выконваць свае абавязкі дутуль, пакуль выбарная калегія ня выбярэ радных.

Сьпіскі кандыдатаў на валасных радных.

Арт. 59, 60 і 61. На валасных выбарных сабраньнях старшыня выб. камісіі сьцьвярджае ці ёсьць больш, як палавіна сябраў выб. калегіі і сьцьвердзіўшы гэткую большасьць заклікае сабраньне, каб у працягу аднэй гадзіны часу падалі сьпіскі кандыдатаў на валасных радных. Сьпіскі кандыдатаў на валасных радных павінны быць падаваныя згодна з вымогамі арт. 22 і 23 гэтага выб. закону.

Выбарная камісія законна паданыя сьпіскі кандыдатаў абʼяўшчае і абʼяўляе галасаваньне.

Галасаваньне.

Галасаваньне адбываецца таксама, як і ў выбарах грамадзкіх радных згодна з арт. 27—34 гэтага выб. закону. Апрача гэтага сябра выбарнай калегіі можа галасаваць на столькі кандыдатаў, колькі радных выбірае дадзены выбарны вокруг. Пры гэтым сябра выбарнай калегіі можа галасаваць ня толькі на кандыдатаў аднаго сьпіску, але і выбіраючы з многіх сьпіскаў па адным і больш.

Пасьля галасаваньня выб. камісія безадкладна падлічае галасы. Пры падлічэньні галасоў і падчас галасаваньня маюць права быць даверакыя сьпіскаў кандыдатаў.

Выбары без галасаваньня.

Выбары без галасаваньня адбудуцца тады, калі будзе паданы толькі адзін сьпісак кандыдатаў у падвойным ліку мандатаў у вокрузе.

Выбарныя пратэсты.

Выбарныя пратэсты падаюцца супроць валасных выбараў таксама, як і супроць выбараў грамадзкіх, згодна з арт. 43—49 гэтага выбарнага закону.

(*д. б.*).

„Chr. Dumka“ vychodzić: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.
Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ — Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.